

	Begeleidingsopdracht Verbindingsambassadeurs		
	Praktijkverhaal	Tumult	Komeet Gent

Tumult is een Vlaams erkende jeugdwerkorganisatie. Tumult moedigt jonge mensen aan om elkaar te ontmoeten, over de grenzen van verschillen heen en ook als die ontmoeting moeilijker gaat. De organisatie leert jongeren op een constructieve manier omgaan met conflict door te vertrekken van wat gemeenschappelijk is. Ze organiseren kampen en cursussen, inleefreizen en projecten voor kinderen en jongeren uit OKAN-onderwijs en bijzondere jeugdzorg. Daarnaast geven ze vorming aan vrijwillige en professionele jeugdwerkers over die momenten waarop samenleven moeilijker gaat. Ze behandelen onderwerpen zoals pesten, agressie, straffen en belonen, haatspraak, werken met jonge nieuwkomers, inclusie en diversiteit.

Het project in Gent bouwt verder op het project [Navigate Youth](#) van Tumult en PIN vzw en het project [Weg-wijzers](#) van Tumult en Groep Intro. In deze projecten worden ervaren jeugdwerkvolontarissen en nieuwkomers die al wat langer in het land zijn, aan elkaar gekoppeld. Deze duo's maken jonge nieuwkomers wegwijs in de vrije tijd en leiden ze hen toe naar een hobby. Bij PIN vzw waren de ervaringsdeskundige nieuwkomers betaalde ervaringsdeskundigen, Groep Intro ondersteunt ex-OKAN-jongeren die als vrijwilliger de toeleiding opnemen. Het project Navigate Youth liep tussen 2017 en 2022, Weg-wijzers loopt ook nog in Mechelen.

Tumult zet in op deze projecten omdat ze de waarde zien van deelname aan de vrije tijd.

“Het recht op vrije tijd staat in de Universele Verklaring van de Rechten van het Kind, maar er wordt zoveel van hen verwacht en ze moeten zich zo hard bewijzen op school, dat hun jeugd vaak niet zorgeloos is. Daarnaast zijn er heel wat drempels te overwinnen richting die vrije tijd. In de vrije tijd kunnen kinderen en jongeren nochtans hun zorgen even aan de kant zetten. Ze spreken en oefenen Nederlands op een recreatieve manier, maar bovenal kunnen ze zich ontspannen. Ze kunnen een netwerk uitbouwen, zowel met jongeren die hier geboren zijn als met andere jonge nieuwkomers, en ze maken deel uit van de samenleving. Ze kunnen hun talenten ontdekken en versterken en ze vinden er mogelijkheden om initiatief te nemen en te experimenteren die je daarbuiten niet vindt.” (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Er zijn zowel voor- als nadelen aan het inzetten van jongeren met een nieuwkomersachtergrond als vrijwillige toeliders. Geëngageerde jongeren hebben vaak meerdere engagementen die ze aangaan, daarnaast is het leven alsmaar duurder waardoor velen ook een studentenjob hebben die een vrijwilligersengagement ontmoedigt. Het engagement om een kind of jongere te begeleiden richting een hobby of een activiteit in de vrije tijd is iets waar jongerenvrijwilligers energie van krijgen, maar waar ook energie in kruipt. Het geeft veel voldoening om andere jongeren te helpen. Daarnaast kan het soms wat voelen als huiswerk, omdat er wel wat opzoekingswerk bij gepaard gaat, of het kan zelfs ontmoedigend werken als een toeleiding niet lukt door afzeggen van het kind, de jongere of ouders. Het is een heel specifiek vrijwilligersengagement dat niet zo evident is, maar door de samenwerking van jongeren met een migratieachtergrond en jongeren met een lokale achtergrond worden de talenten van de vrijwilligers net versterkt. Jongeren met een migratieachtergrond weten uit ervaring hoe versterkend een hobby kan werken en hoe je netwerk hierdoor kan groeien. Jongeren die opgroeiden met het Belgisch/Vlaamse jeugdwerk kennen de praktische kneepjes om kinderen in te schrijven, het openbaar vervoer te nemen, een fiets lenen,...

De toelidingen werden idealiter dus in duo gedaan, maar het gebeurde regelmatig dat een van de jongeren de toeleiding trok of alleen opstartte. Toeleden doe je ook alleen of met twee en dat is niet dezelfde dynamiek van een groepsproces waarin veel andere vrijwillige engagementen zich in bevinden en waar vrijwilligers hun batterijen aan opladen. Dit werd deels ondervangen door

intervisiemomenten en vormingen te organiseren voor de vrijwilligers. Vrijwilligers hebben ook nood aan coaching en begeleiding. Het vinden, binden en ondersteunen van vrijwilligers is een tijdrovend maar belangrijk proces binnen het toeleidingsproject. Hierdoor was er soms minder tijd voor andere aspecten van het project. In een ideale wereld wordt er voldoende budget (en dus personeelstijd) vrijgemaakt zodat de medewerker van een toeleidingsproject zowel vrijwilligers kan ondersteunen van als signalen kan geven naar beleid. Door de samenwerking met de jeugddienst van Gent, was er wel een goed en snel contact met de beleidsmakers zodat deze signalen efficiënt overgebracht konden worden.

Tumult zet in op de talenten van jongeren. Dat gaat over hun talent om anderen te versterken en hun talent om zichzelf verder te ontplooien. Een toeleidingstraject is daarom een ideale manier om jongeren te versterken in de vrije tijd. Zowel de vrijwilligers als de kinderen en jongeren die ze wegwijs maken in het vrijetijdsaanbod, hebben hier baat bij.

“De authenticiteit van vrijwilligers vinden we een troef. Hun engagement gaat verder en is persoonlijker en hun aanpak is meer op maat. Het is voor hen ook veel zoeken, maar wel oprecht vanuit een individuele interesse in kinderen en jongeren, terwijl een professional dat meer gaat zien als één van de vele toeleidingen. Onze toeleiders nemen maximum één à twee toeleidingen per keer op, dus dat is veel persoonlijker. Omdat ze zelf jongeren zijn, hebben ze meer voeling met de leefwereld en blijft het leeftijdsverschil beperkt.”

(Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

In Gent zet Tumult het project op, onder de naam ‘Komeet’. Komeet Gent is een samenwerking tussen Tumult, de Jeugddienst van de Stad Gent, Amal (het vroeger IN-Gent) en Groep Intro. De verbindingsambassadeur werkt deeltijds, met de jeugddienst als uitvalsbasis.

“De jongeren die hier geboren zijn, noemen we in Gent de Flandriens. Zij kennen het aanbod en de mogelijkheden. Ze hebben een netwerk van organisaties, vinden hun weg in het aanbod en kunnen vlot contacten leggen. De jongeren die hier nieuw zijn, de Olympiërs noemen we hen, hebben vanuit hun ervaringsdeskundigheid zicht op de drempels waar ze zelf op zijn gebotst. Zij kunnen iets vlotter contact leggen met de gezinnen omwille van de taal maar ook op vlak van culturele eigenheden of culturele barrières waar ze gemakkelijker over kunnen. In onze ervaring kunnen ze veel van elkaar leren en vinden ze het fijn om samen te werken om barrières te overwinnen. Voor veel van de nieuwkomers bijvoorbeeld ligt het telefoneren en contact leggen met organisaties moeilijk. De jongeren krijgen een vrijwilligersvergoeding van 30 euro per toeleiding, wat voor sommigen noodzakelijk is om tijd te kunnen vrijmaken. Tumult houdt vooral rekening met praktische motieven bij de samenstelling van de duo’s, zoals de woonplaats en de beschikbaarheid.” (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Via de vrijetijdsbalie en de vrijetijdspromotie van de Stad, het vrijetijdsloket van Amal maar ook via workshops in OKAN-scholen komen kinderen en jongeren bij Komeet terecht. In principe worden ze aan een duo gekoppeld, maar omdat het project in het begin minder gemakkelijk vrijwilligers vindt, starten ze soms met één vrijwilliger.

“Ik post gewoon in de groep van vrijwilligers: wie wil er die toeleiding opnemen? Of ik stel een gerichte vraag. Er komen bijvoorbeeld veel vragen naar gevechtssporten, dat is een hele populaire. We hebben een vrijwilliger die lang heeft gebokst, dus dan vraag ik: het is iets met boksen. Heb jij zin?” (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Het blijft een uitdaging om uit te leggen wat een jeugdbeweging precies inhoudt en wat de meerwaarde ervan is, zeker aan mensen die er nog nooit over gehoord hebben. Het is belangrijk om te vertellen dat een jeugdbeweging meer is dan samen spelletjes spelen. Er bestaan wel folders en

filmpjes, maar die slagen er niet in om die ervaring over te brengen. Het werkt beter als mensen die het zelf hebben meegemaakt, vertellen wat ze hebben geleerd uit hun deelname. Zij geven dan de liefde voor hun hobby door en worden zelf ook meer bewust van wat ze leren in hun vrije tijd omdat ze moeten uitleggen wat dit voor hen heeft betekend. Ook jongeren met een migratieachtergrond kunnen vertellen over hun verhouding tot het bestaande aanbod. Zij vertrekken vanuit de blik van de buitenstaander. Als kind kenden ze het aanbod niet en snapten ze niet wat de bedoeling was. Ook dat je elke week moet gaan, is voor hen niet vanzelfsprekend. In de buitenwereld leeft het beeld dat zo'n jeugdwerking een eerder gesloten vriendengroep is. Het is op het eerste zicht niet duidelijk dat er een structuur en een professionele ondersteuning achter schuilt, omdat het eerstelijnscontact met de groepen gemaakt wordt door jongerenvrijwilligers.

Nadat de match is gemaakt, verloopt de toeleiding volgens een aantal vaste stappen.

“Na de match gaan we meestal op huisbezoek. Dat werkt goed en de vrijwilligers vinden het ook fijn om wat informeler contact te maken. Er wordt langsgedaan of alleszins samengezeten om te kijken wat de interesses zijn van het kind, wat ze al kennen, wat ze eens willen proberen. Binnen Navigate Youth hebben we werkvormen ontwikkeld om gezinnen te informeren en te inspireren. Maar we kijken ook praktisch naar wat er mogelijk is in de buurt en financieel. Als er een zicht is op de interesses van het kind, gaan we op zoek naar een aanbod. We nemen contact op met organisaties. Als er meerdere opties zijn, kijken we naar wat het kind het meeste ligt. En dan organiseren we een aantal proeflessen onder begeleiding van de vrijwilliger. De vrijwilliger legt de momenten vast, informeert iedereen en gaat met hen mee van thuis naar de hobby, om het aanbod om een eerste keer te proberen. Als na een of meerdere proefmomenten blijkt dat dit effectief de hobby is waar ze naar op zoek zijn, helpen we indien nodig bij de inschrijving en met het aanvragen van eventuele tegemoetkomingen. Eenmaal ingeschreven, blijven de vrijwilligers contact houden met het gezin en met de organisatie om vragen en signalen op te vangen en eventueel ondersteuning te bieden.” (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Het is niet zo evident om te bepalen wanneer je een toeleiding volledig kan afronden. Bij deelname aan een vakantieaanbod zoals een kamp of een speelplein is dat duidelijk. Maar bij de inschrijving in een jaarwerking is het veel minder duidelijk of en wanneer er sprake is van duurzame participatie.

“We hebben zo'n 160 aanmeldingen gekregen. Met een 100-tal gezinnen konden we een traject opstarten. Daarvan zijn er zo'n 70 waarvan ik zeker weet dat de kinderen effectief hebben deelgenomen en/of blijven deelnemen. Bij de anderen is dat niet zo duidelijk. Ik moet dan aan de vrijwilligers vragen om nog eens contact op te nemen. Maar het is ook een uitdaging om dat administratief allemaal op te volgen. Jongeren komen soms voor een langere periode niet en dan weer wel. Dat maakt het er niet gemakkelijker op.” (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Sommige jongeren volgen ook een apart parcours. De ene hobby blijkt niets voor hen, maar ze leren er andere jongeren kennen die hen in contact brengen met een hobby die hen wel aanspreekt. Maar dat soort effecten en trajecten zijn erg moeilijk in kaart te brengen.

Verenigingsondersteuning

Naast de nood aan toeleiding bij de kinderen en jongeren, ziet Tumult dat de jeugdverenigingen ook nood hebben aan de ondersteuning van iemand die ze kennen en kunnen vertrouwen. Hier zet Tumult andere middelen op in, zoals vorming en coaching. Binnen het project bieden ze de vorming 'jeugdwerk zonder grenzen' gratis aan, aan jeugdverenigingen.

“Met de vrijwilligers zitten we aan de kant van het kind en de jongere. We verwachten niet van hen dat zij ook nog eens de verenigingen gaan ondersteunen. Wel vragen we om signalen door te geven als er vragen komen van verenigingen. Dan willen we ook wel ondersteuning bieden via vormingen of op andere manieren. In het project is er budget voorzien om vormingen te geven, niet alleen door Tumult, maar ook door de andere partners. Wij benadrukken in onze vormingen dat het jongeren zijn met vluchtverhaal. Dat is het voornaamste dat je moet onthouden. Als een kind niet meer wil meespelen met de activiteit zitten de begeleiders met allerlei vragen: ligt het aan de taal, is het iets cultureel, wil het kind er niet bij horen? Terwijl die kinderen wel een hele rugzak meedragen en niet altijd een hele namiddag vrolijk kunnen meespelen. Ze moeten gewoon eens kunnen bekomen, terwijl de leiding denkt dat ze iets fout hebben gedaan. Van de jeugdverenigingen vragen we vooral interesse in de jongeren door bijvoorbeeld op huisbezoek te gaan en de openheid om bepaalde tradities in vraag te stellen, zoals een uniform of een schreeuw ter begroeting. Voor sommige jongeren is dat te schools of te formeel, andere jonge nieuwkomers hechten net wel belang aan structuur. Het is iets individueel, maar het kan groepen aan het denken zetten om zich bewust te zijn van bepaalde tradities en gewoontes. Een beetje extra uitleg, geduld en empathie kan al heel veel betekenen. (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Vrijwillige verbindingsambassadeurs omkaderen

Zowel voor de jonge Flandriens als voor de Olympiërs kan de rol van toeleider spannend en uitdagend zijn: met ouders in gesprek gaan, opzoekwerk doen naar het geschikte aanbod, contact opnemen met een vereniging, een eerste keer meegaan,... de vrijwilligers komen regelmatig uit hun comfortzone komen. Achteraf valt het altijd mee. De meeste ouders en organisatoren zijn erg lief, niets om bang voor te zijn. Soms ontdekken de vrijwilligers zo ook zelf nieuwe sporten of hobby's.

Gaandeweg groeide wel het inzicht dat de vrijwilligers ook nood hebben aan omkadering en ondersteuning. De projectmedewerker organiseerde hiertoe samenkomsten en uitwisselingen voor vrijwilligers. De duo's steunen elkaar natuurlijk en vullen elkaar aan. Zo kunnen ze als groep ook steun vinden bij elkaar vinden. De thema's waarover er bij Komeet werd uitgewisseld waren "taaltips", "meisjes in de vrije tijd" (er werden namelijk minder meisjes dan jongens toegeleid, en daar wilden ze mee aan de slag) en "de impact van toeleidingen". Die laatste was een uitwisseling met de vrijwilligers van het weg-wijzerproject in Mechelen.

Sommige gezinnen spreken de vrijwilligers ook aan met zorgen op andere levensdomeinen, zoals formulieren en financiële zorgen. Tumult helpt de vrijwilligers dan om af te bakenen op vrije tijd en door te verwijzen. Sommige Olympiërs leven vanuit hun eigen ervaring sterk mee met de gezinnen en moeten leren om zich te richten op de vrije tijd van de kinderen.

Signalen geven

Naast toeleiding en verenigingsondersteuning neemt Tumult ook een signaalfunctie op. De projectmedewerker van Tumult ontving verschillende signalen dat meisjes minder snel te vinden zijn in de vrije tijd dan jongens. Komeet kreeg minder aanmeldingen van meisjes en vond het ook moeilijker om hen toe te leiden naar vrije tijd.

“Ik kwam in een gezin met vier jongens en een meisje. Ik mocht een hobby zoeken voor de jongens. Het meisje vertelde dat ze geen hobby wilde, maar wel dat ze geïnteresseerd was in hennatattooages. We gingen samen op bezoek bij een meisjeswerking. Haar moeder was mee en deed ondertussen een dutje in een van de zetels. De begeleidster van de meisjeswerking heeft toen uitvoerig getoond wat de meisjeswerking precies is en wat je er kan doen. Na die ene activiteit is het meisje voorlopig niet meer terug gekomen, maar het is goed dat ze weet

dat er een meisjeswerking in de buurt is waar ze dingen kan ontdekken, zichzelf kan zijn, vrienden kan maken en doen wat ze graag doet” (Verbindingsambassadeur Komeet Gent)

Vanuit het signaal dat de vrijwilligers het moeilijk hadden om meisjes toe te leiden en het lage aantal in de cijfers, organiseerde Tumult een [intervisie](#) om dit thema uit te diepen. Onder andere het onveiligheidsgevoel van meisjes in de publieke ruimte en op het openbaar vervoer kwam die avond op de voorgrond. Ook bleek dat het activiteiten aanbod in jeugdhuizen en jeugdwelzijnswerkingen eerder vertrekt vanuit mannelijk standpunt. In een aparte meisjeswerking is het aanbod ook eerder genderstereotiep. Sindsdien wordt de projectmedewerker al snel als ‘eigenaar’ van dit ‘zwevend’ thema gezien en overal betrokken waar het onderwerp op de agenda staat.

Verdere toekomst

De stad Gent heeft een rijk en breed vrijetijdsaanbod en zet in op de bekendmaking van dat aanbod. Ook Amal maakt het vrijetijdsaanbod bekend bij de nieuwkomers in Gent, onder andere via kennismakingsactiviteiten en vrijetijdsbeurzen. OKAN-scholen hebben een vrijetijdscoach. Toch vult het project een lacune in door in te zetten op individuele toeleiding en verenigingsondersteuning. Het is onduidelijk of de Stad het project zal verder zetten en of de output genoeg doorweegt. Tumult ziet de impact ook ruimer dan enkel de deelnemers. Ook de vrijwilligers leren bij uit dit project. Die rijkdom aan persoonlijke verhalen zou nog sterker uit de verf kunnen komen, maar is moeilijker in beeld te brengen. Hogent overweegt om een buddywerking op te starten voor nieuwkomers en het zou fijn zijn als Tumult de ervaringen uit dit project kan doorgeven.